

Opinia Rady Wykonawczej ENCJ na temat przyjętych poprawek do ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa

Rada Wykonawcza ENCJ jest bardzo zaniepokojona informacją, iż Komisja Sprawiedliwości Sejmu RP przyjęła szereg daleko idących poprawek do ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa i zrobiła to, tak jak poprzednio, bez właściwej konsultacji z KRS. Oczekuje się, iż poprawki zostaną zatwierdzone przez Parlament i Senat w ciągu najbliższych dni.

Poprawki dotyczą w szczególności prawa do zgłaszania kandydatów na 15 sędziowskich członków Krajowej Rady Sądownictwa - będą je miały nie tylko grupy 2000 obywateli oraz 25 sędziów, lecz także 25 prokuratorów, adwokatów, radców prawnych lub notariuszy. Każdy klub parlamentarny będzie mógł wybrać do dziewięciu swoich kandydatów na członka KRS z tej listy, a odpowiednia komisja parlamentarna stworzy listę 25 kandydatów - będzie ona miała obowiązek umieścić przynajmniej jednego kandydata zgłoszonego przez każdy klub. Następnie lista zostanie przekazana do Parlamentu, który zagłosuje za przyjęciem listy większością 3/5, a w przypadku nieuzyskania takiej liczby głosów - większością bezwzględną. Ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od daty jej ogłoszenia, a obecni wybieralni sędziowscy członkowie KRS stracą swój mandat.

Rada Wykonawcza ENCJ wyrażała już wcześniej poważne obawy co do planowanych poprawek do ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa w swoich opiniach z dnia 31 stycznia 2017 r., 17 lipca 2017 r. oraz 13 października 2017 r.

Poważne obawy nie zostały rozwiane w świetle nowych zmian, gdyż jest oczywiste, że nie są one zgodne ze standardami ENCJ, które odzwierciedlają wspólne zasady i wartości Państw Członkowskich Unii Europejskiej i, co najważniejsze, gwarantują prawidłowe funkcjonowanie systemu demokratycznego opartego na rządach prawa.

1. Nieobecność przedstawicieli sądownictwa w pracach nad reformami dotyczącymi sądownictwa

Rada Wykonawcza ENCJ pragnie powtórzyć, że podczas całego procesu, który doprowadził do zmian (zmian obecnych i tych, które je poprzedziły), nie doszło do żadnych znaczących konsultacji ani z KRS ani z samymi sędziami. Zgodnie ze standardami ENCJ sądownictwo powinno być zaangażowane na wszystkich etapach procesu reform, bezpośrednio lub w drodze odpowiednich konsultacji. Zapewnia to niezależność sądownictwa, a także skuteczność reform i zaufanie do nich.¹

Sędziowie i Rady Sądownictwa nie powinni być niechętni w stosunku do modernizacji i reform, pod warunkiem, że rozważane reformy zmierzają do poprawy jakości wymiaru sprawiedliwości na rzecz tych, którym służy. Dlatego też konieczne jest zaangażowanie sądownictwa w procesie reform: zapewnia to równowagę między propozycjami wybranego rządu a potrzebą zachowania bezstronności sądownictwa i praworządności.

¹ [Raport ENCJ "reforma Sądownictwa w Europie"\(2012\)](#)

2. Powoływanie sędziów – członków Rady przez parlament

Zmieniona ustawa przewiduje, że 15 sędziowskich członków KRS zostanie wybranych przez Sejm.

Rada Wykonawcza ENCJ przypomina standardy ENCJ w tej dziedzinie:

„mechanizm powoływania przedstawicieli sądownictwa do składu Rady musi być systemem, który wyklucza jakąkolwiek ingerencję władzy wykonawczej bądź ustawodawczej, a wybór sędziów powinien być dokonywany wyłącznie przez innych sędziów i opierać się na szerokiej reprezentacji stosownych szczebli sądownictwa.”²

Standardy ENCJ stanowią również, że co najmniej 50% członków Rady powinno być sędziami wybieranymi przez innych sędziów.

Oczywiste jest, że wybór członków KRS przez parlament, czy to zwykłą, czy kwalifikowaną większością głosów, nie jest zgodny ze standardami ENCJ. Inne normy europejskie oraz międzynarodowe wyraźnie i jednogłośnie to potwierdzają.

3. Wygaszenie mandatów członków Rady

Nowa ustawa wygasi mandaty sędziów - obecnych członków KRS, którzy zostali wybrani przez sędziów zgodnie z obowiązującym prawem.

Ponadto, w przypadku pierwszych wyborów po wejściu w życie ustawy, wszystkie terminy są drastycznie skrócone, co nieuchronnie oznacza, że wygasną mandaty obecnych sędziowskich członków.

To niezwykle niepokojące. Rada Wykonawcza ENCJ pragnie powtórzyć swoje poprzednie stanowisko, że zmianę tego typu, z tak krótkim terminem wejścia w życie, należy uznać za niepokojącą i wzbudzającą podejrzenia.

Uwagi dodatkowe

Zmiany w ustawie o KRS nie powinny być postrzegane jako kwestia wyizolowana, ale raczej w połączeniu ze zmianami wprowadzonymi do ustawy o ustroju sądów powszechnych i ustawą o Sądzie Najwyższym.

Traktowanie łączne ostatnich poprawek do aktów prawnych odnoszących się do organizacji sądownictwa zdaje się, w opinii Rady Wykonawczej ENCJ, wskazywać na to, że władza wykonawcza i ustawodawcza próbują uzyskać kontrolę nad trzecią władzą państwa, sądownictwem. Jest to alarmujące i może potencjalnie wpłynąć na pozycję i zaufanie do polskiego wymiaru sprawiedliwości w europejskiej wspólnocie prawnej.

Praworządność leży u podstaw Unii Europejskiej i ma kluczowe znaczenie dla każdego systemu demokratycznego. Poszanowanie państwa prawa jest warunkiem wstępnym ochrony wszystkich podstawowych wartości wymienionych w Traktatach Europejskich, w tym demokracji i praw podstawowych.

Utrzymanie i ochrona praworządności jest obowiązkiem zarówno sądownictwa, jak i innych władz państwowych. Aby zapewnić skuteczną ochronę państwa prawa, konieczne są niezależne i odpowiedzialne systemy wymiaru sprawiedliwości, a sprawiedliwe i bezstronne sądy są ich kluczowymi instytucjami.

Utrzymanie i ochrona praworządności jest obowiązkiem zarówno sądownictwa, jak i innych władz państwowych. Aby zapewnić skuteczną ochronę państwa prawa, konieczne są niezależne i odpowiedzialne systemy wymiaru sprawiedliwości, a sprawiedliwe i bezstronne sądy są ich kluczowymi instytucjami.

² [Raport ENCJ “Rady Sądownictwa 2010-2011”](#), strona 5

Rada Wykonawcza ENCJ podkreśla, że sprawiedliwe i bezstronne sądy są kluczowymi instytucjami niezależnego sądownictwa i pragnie przypomnieć, że kluczowym wymogiem dla utrzymania i wzmocnienia wzajemnego zaufania między organami sądowymi w UE, jako podstawy dla wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych, jest niezależność, odpowiednia jakość i skuteczność działania systemów sądowych oraz poszanowanie dla praworządności.

Na koniec, Rada Wykonawcza ENCJ pragnie odnieść się do otrzymanych informacji o zarzutach polityków wobec tych sędziów w Polsce, którzy wyrazili swoje zaniepokojenie planowaną reformą sądownictwa, biorąc udział w protestach ze świecami lub wypowiadając się publicznie. Ataki takie nie mogą być usprawiedliwione, ponieważ, jak każdy obywatel, sędzia powinien mieć możliwość wyrażenia takich obaw, gdy zagrożone są demokracja i podstawowe wolności, z zastrzeżeniem ograniczeń związanych z funkcją sędziego. Powściągliwość sędziowska może w tym przypadku ustąpić powinności zabrania głosu³.

Sporządzono w Brukseli,
5 grudnia 2017 r.

**Rada Wykonawcza
Europejskiej Sieci Rad Sądownictwa
(ENCJ)**

Tłumaczenie robocze

³ [Raport ENCJ "Etyka Sędziowska 2009-2010, strony 5 i 6](#)